

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за
придобиване на образователна и научна степен:
„Доктор”

Докторска програма: **„Наказателно право“**

Професионално направление: 3.6 Право
(научна специалност Наказателно право)

Тема:

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПРАВОСЪДИЕТО

Автор:

Никола Светославов Влахов

Редовен докторант със стипендия

Научен ръководител:

проф. д-р Румен Петров Владимиров

2019 г.

НАУЧНО ЖУРИ

Вътрешни членове:

1. Проф. д-р Веселин Бориславов Вучков – НБУ, професионално направление – 3.6 Право;
2. Проф. д-р Евгения Николова Коцева – НБУ, професионално направление – 3.6 Право;

Резервен член:

Проф. д-р Благой Никитов Видин – НБУ, професионално направление – 3.6 Право.

Външни членове:

3. Проф. Борис Владимиров Велчев, д.н. – СУ „Св. Климент Охридски“, професионално направление – 3.6 Право;
4. Проф. д-р Пламен Александров Панайотов – СУ „Св. Климент Охридски“, професионално направление – 3.6 Право;
5. Доц. д-р Живко Ангелов Велчев – Академия на МВР, професионално направление – 3.6 Право.

Резервен член:

Доц. д-р Даниела Севдалинова Дончева – ПУ „Паисий Хилендарски“, професионално направление – 3.6 Право.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:....с. 6

1. Актуалност на изследването
2. Методология и методика на изследването
3. Нормативна и емпирична база на дисертационния труд
4. Обект и предмет на изследването
5. Цели и задачи на изследването
6. Научен принос
7. Теоретична и практическа значимост на изследването

II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД: .....с. 13

УВОД

ГЛАВА ПЪРВА. Същност на правосъдната дейност. Историческо развитие и обща характеристика на престъпленията против правосъдието

§1. Конституционни основи на правосъдната дейност

§2. Понятието „правосъдие“ по смисъла на наказателното право

§3. Исторически преглед на престъпленията против правосъдието според българското наказателно право

I. Уводни бележки

II. Етапи в развитието на българското наказателно право от Освобождението до днес

III. Развитие на уредбата относно престъпленията против правосъдието в българското наказателно законодателство

1. Престъпленията против правосъдието до приемане на НЗ от 1896 г.

2. Престъпленията против правосъдието според първия български Наказателен закон от 1896 г.

3. Престъпленията против правосъдието според Наказателният кодекс от 1951 г.

4. Престъпленията против правосъдието според действащия Наказателен кодекс от 1968 г.

§4. Обект и система на престъпленията против правосъдието

I. Обект на престъпленията против правосъдието

II. Система на престъпленията против правосъдието

ГЛАВА ВТОРА. Общи престъпления против правосъдието, извършени от лица, чиято престъпна дейност не е обусловена от задължително участие в процеса

§1. Набедяване (чл. 286 НК)

§2. Незаконни действия с информация, придобита със специални технически средства с цел заблуждаване орган на съдебната власт (чл. 287а НК)

§3. Склоняване на длъжностно лице да наруши свое служебно задължение във връзка с правораздаването (чл. 289 НК)

§4. Лично укривателство (чл. 294 НК)

ГЛАВА ТРЕТА. Общи престъпления против правосъдието, извършени от лица, чиято престъпна дейност е обусловена от тяхно участие в процеса:

§1. Лъжесвидетелстване (чл. 290, ал. 1 НК)

§2. Даване на неверен превод или невярно тълкуване (290, ал. 2 НК)

§3. Лъжливо документиране в писмена декларация (чл. 290а НК)

§4. Даване на невярно заключение от вещо лице (чл. 291 НК)

§5. Нормата на чл. 292 НК

§6. Подбуждане към лъжесвидетелстване (чл. 293 НК)

§7. Неизпълнение в едногодишен срок на присъдено парично задължение, въпреки наличието на средства (чл. 293а НК)

§8. Попречване или осуетяване изпълнението на съдебно решение или неизпълнение на други актове (чл. 296 НК)

§9. Бягство на затворник (чл. 297 НК)

§10. Сговор за бягство на затворници (чл. 298 НК)

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА. Длъжностни престъпления против правосъдието

§1. Употреба на противозаконни принудителни средства за изтръгване на признание, показание, заключение или информация от обвиняем, свидетел или вещо лице (чл. 287 НК)

§2. Осуетяване на наказателно преследване (чл. 288 НК)

§3. Забавяне привеждането в изпълнение на влязла в сила присъда (чл. 295 НК)

§4. Самоволно освобождаване или пускане на затворник да избяга (чл. 299 НК)

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

III. НАУЧЕН ПРИНОС .....с. 34

IV. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ И ДОКЛАДИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА .....с. 40

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на изследването

Актуалността на настоящото научно изследване, посветено на престъпленията против правосъдието според българското наказателно право, е пряко тематично свързана с неотложната необходимост от реформа в съдебната власт. Като част от и предпоставка за осъществяване на тази реформа може да бъде посочена и нуждата от осъвременяване на наказателното законодателство в съответствие настъпилите от последните години промени в обществените отношения.

Едва ли може да се оспори, че наказателноправната защита на правосъдната система и дейност е основен показател, по който може да се преценява нивото на правовия ред в държавата. Стабилността и сигурността на правосъдието са безусловно необходими за обезпечаване и спазване на конституционните принципи на равенство на гражданите, справедливостта и върховенството на закона.

В контекста на необходимите реформи от последните десетилетия, след 1989 г. бяха приети нови закони или се направиха множество изменения и допълнения в действащата законовата уредба в сферата на съдебната власт – нейните структури и дейност. За да се постигнат поставените от реформите цели, важно условие представлява необходимостта от обезпечаване на нормално и законосъобразно функциониране на държавния апарат. Основно място в него заемат органите, които притежават правомощия за осъществяване на правосъдна дейност. Както всяка друга важна и общественополезна дейност, така и правосъдната се нуждае от защита, включително и посредством възможностите, които предоставя наказателното право.

Следва да се отбележи, че често като мотив за въвеждане на конкретни мерки за подобряване правната уредба на правосъдната дейност се изтъква задължението за съобразяване или транспониране на норми от правото на Европейския съюз (ЕС). Известно е, че от 01.01.2007 г. Република България (РБ) е член на европейското семейство и за нея възникнаха множество изисквания за обезпечаване нормалното функциониране на правосъдната ни система. Във връзка с членството се поставят условия за постигане преди всичко на такова равнище при осъществяване на правосъдната дейност, което да бъде близко или аналогично с това на повечето държави от ЕС. Затова никак не е случайно, че в периодичните доклади на компетентните европейски органи се правят критики или препоръки, относими към състоянието на правосъдната система у нас. Всичко изложено за правосъдието и неговата съвременна наказателноправна защита поражда необходимостта да се извърши цялостен и актуален научен анализ на престъпленията против правосъдието.

2. Методология и методика на изследването

За научното изследване се оказва безусловно необходимо да бъде проучен и обобщен широк кръг нормативни и теоретични източници. Поради това се наложи използване на многопластов комплекс от методи на научно познание. Методологическа основа на настоящия труд съставлява системният научен подход, а той предполага да бъдат използвани и редица други методи на научно изследване – диалектически, исторически, логически и сравнителноправен. Бяха широко използвани и общонаучните принципи – на обективност, на достоверност и на проверяемост.

За постигане на научна обективност се наложи опознаване в детайли на обекта и предмета на престъпленията против правосъдието. В резултат

на това беше осъществен задълбочен анализ на научната база и правната регламентация на тези престъпления.

Употребата на основни логически методи позволи да бъде изяснено съдържанието на криминализираните към момента деяния, които засягат отрицателно правосъдната система. Това от своя страна позволи да се проучат необходимостта и възможностите за усъвършенстване на нормативната база на НК.

В дисертационния труд важно място заема и историческият метод на изследване. В съответствие с неговите изисквания са посочени етапите в развитието на наказателноправната уредба на престъпленията против правосъдието от Освобождението на България през 1878 г. до днес. Съответно са изследвани и тенденциите в развитието и обхвата на тези престъпления.

Наред със споменатите методи, в дисертационния труд е използван и сравнителноправният метод. Той спомогна да се достигне до извода, че има резерви да се подобри регламентацията на престъпленията против правосъдието. За целта бяха направени някои предложения *de lege ferenda*, за да се постигне съответствие на НК не само със съвременните обществено-икономически условия, но и с нормите от международните актове, по които РБ е страна.

Накрая трябва да се подчертае, че чрез системния анализ, се създаде възможност да бъдат установени и разгледани принципите, върху които е изградена държавната политика за противодействие срещу престъпленията против правосъдието.

3. Нормативна и емпирична база на дисертационния труд

В дисертационния труд е направен исторически преглед на престъпленията против правосъдието, като е анализирана правната уредба на тези посегателства от Освобождението през 1878 г. до момента. За тази

цел са споменати и коментирани всички съществували в миналото разпоредби в отменените български наказателни закони. Основен нормативен източник е действащия НК от 1968 г. в актуалната му редакция. Заедно с това в обхвата на поставената тема са анализирани и норми от различни действащи източници. На първо място трябва да се споменат основополагащите норми от КРБ. Освен тях са използвани и норми както от процесуалното законодателство (НПК, ГПК, АПК, ЗАНН), така и от материалното (ЗСВ, ЗМВР, ЗМ и др.). В изложението също така са разгледани и някои разпоредби от проекта на Министерството на правосъдието от 2011 г. за нов Наказателен кодекс.

В дисертационния труд са посочени и цитирани и постановления и тълкувателни решения на ВС и ВКС. Разгледани са и съдебни решения от значение за тълкуването на закона и за съдебната практика по дела относно тази група престъпления. За емпирична база послужи и публикуваната съдебна практика на Върховния съд на РБ от 1896 г. до наши дни, както и практиката на отделни съдилища през последните години.

4. Обект и предмет на изследването

Обект на дисертационния труд са обществените отношения, свързани с функциите и с дейностите на органите, които осъществяват управленски правомощия във връзка с правораздавателната дейност на държавата. Основно място заема защитата на посочените отношения посредством средствата на наказателното право.

Предмет на изследване са нормите, уредени в Глава осма на особената част „Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица изпълняващи публични функции“, и по конкретно тези от Раздел трети, озаглавен „Престъпления против правосъдието“. Разгледани са също така и разпоредби от други нормативни актове, които

имат отношение към изясняване характеристиката на престъпленията против правосъдието.

5. Цели на изследването

В дисертационния труд се поставят следните основни цели:

- 1) изследване на нормите, относими към криминализацията на посегателствата против правосъдието;
- 2) анализ на теоретичните източници, които пряко или косвено са свързани с проблемите на темата;
- 3) аналитичен преглед на съдебната практика във връзка с прилагане на нормите за престъпленията против правосъдието;
- 4) разработване на предложения за законодателни промени във връзка с оптимизиране и актуализиране на наказателноправната защита на правосъдната дейност.

6. Научен принос

Същинското изложение по темата започва с обобщен анализ на правната уредба на престъпленията по чл. 286 – 299 НК. Основно място в дисертационния труд заема интерпретацията на отделните престъпни посегателства от тази група. При тяхното разглеждане, на съответните места са направени и предложения **de lege ferenda**, които имат за цел подобряване нормативната база на престъпленията против правосъдието. Предложенията са направени с оглед съответните престъпни посегателства в НК да бъдат приведени в съответствие със съвременните тенденции на нормиране на наказателноправната защита в тази специфична област на социално управление. Тези предложения за усъвършенстване на НК биха били полезни за съдебната практика при решаване на някои въпроси по прилагане на съставите и нормите от тази група престъпления.

Във връзка с това биха могли да се споменат следните приноси и конкретни предложения **de lege ferenda**:

- 1) разгледано е съдържанието на понятието „надлежен орган на властта“ и е предложен метод за постигане по голяма яснота в нормите, които го съдържат. Предлага се също да бъде стеснен обхватът на деянията на престъплението набедяване и да бъде коригирана неговата наказуемост;
- 2) обсъдени са възможностите и са направени съответни предложения, свързани със систематизацията на правната уредба на посегателства с предмет информация, придобита чрез СРС (чл. 287а, т. 4 НК);
- 3) извършено е тълкуване на някои от алинеите на престъплението лично укривателство (чл. 294 НК), предвид на тяхната логична подредба. Направени са предложения и за усъвършенстване на квалифицираните състави на този вид престъпление;
- 4) във връзка с престъплението по чл. 290а НК е направено предложение за промяна на неговото систематично място в отделна алинея на чл. 313 НК;
- 5) обсъдени са аргументите в подкрепа запазване или отмяна на престъплението по чл. 293а НК и е изразено становището на автора за отмяна на разпоредбата;
- 6) направени са предложения, засягащи системното място на престъплението по чл. 296 НК. Наред с това са изяснени формите на изпълнителното деяние пречене или осуетяване изпълнението на влезли в сила съдебни актове;
- 7) предложено е също и да бъде разширен обхватът на престъплението използване на противозаконни принудителни действия по чл. 287 НК в съответствие с изискванията на

международната и на европейската конвенции против изтезанията, по които РБ е страна.

7. Теоретична и практическа значимост на изследването

Изразените в резултат от проведеното дисертационно изследване тези, становища и заключения биха били полезни за теорията и съдебната практика, доколкото представляват систематизиран подход за изучаване на нормите, свързани с наказателноправната защита на правосъдната дейност. Наред с това се посочват и перспективи за оптимизиране и осъвременяване на правната уредба на престъпленията против правосъдието.

Разработването на проблемите относно тези престъпления може да бъде използвано в учебния процес при изучаване на Особената част на науката „Наказателно право“. Настоящото проучване също така дава повод и за по-нататъшното развитие на научно-изследователската дейност по въпросите на темата.

II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Настоящият дисертационен труд на тема „Престъпления против правосъдието“ е в обем от 231 страници. Библиографският списък на използваната литература включва 101 заглавия, сред които попадат български и чуждестранни източници. Бележките под линия са 231.

Структурата на дисертационния труд се определя от логиката на изследването и поставените научни задачи. Състои се от увод, четири глави и заключение. В първата последователно са разгледани общите въпроси, свързани с престъпленията против правосъдието, както и някои историкоправни, сравнителноправни и практически страни, свързани с темата. В следващите три глави, въз основа на предложена класификация, са анализирани отделните видове престъпни деяния срещу правосъдието.

Накрая е приложен списък с използваната научна литература (библиографска справка).

Увод

Уводът въвежда в тематиката на престъпленията против правосъдието, като се обосновава необходимостта от извършване на такова изследване и неговата актуалност и значимост. Очертани са целите и задачите, предметът и обектът на анализ. В най-общ план е посочена необходимостта за осъвременяване на нормите в НК за по ефективна защита на правосъдната дейност.

ГЛАВА ПЪРВА. Същност на правосъдната дейност. Историческо развитие и обща характеристика на престъпленията против правосъдието

Изложението В ГЛАВА ПЪРВА започва с разглеждане на конституционните основи на правосъдната дейност (Параграф 1). След него

е изяснено съдържанието на понятието „правосъдие“ по смисъла на наказателното право (Параграф 2). В следващия Параграф трети е направен исторически преглед на престъпленията против правосъдието според българското наказателно право. Параграф четвърти е посветен на въпросите, свързани с обекта и системата на престъпленията против правосъдието.

§1. Конституционни основи на правосъдната дейност

В този параграф се интерпретират принципните положения относно правосъдната дейност съгласно действащата Конституция на Република България (КРБ), приета от Седмото Велико Народно събрание, обнародвана и влязла в сила на 13.07.1991 г.

§2. Понятието „правосъдие“ според наказателното право в контекста на Глава осма, Раздел трети от Наказателния кодекс

Понятието „правосъдие“ заема централно място в изложението и поради това са изяснени неговите същност и обхват. В този параграф се дава отговор на въпроса какво е наказателноправното понятие за правосъдие. Обосновава се, че понятието „правосъдие“ по смисъла на НК и предвид на нормите от раздела за тези престъпления, обхваща на първо място дейността на съдилищата. В разглеждания контекст към това понятие задължително трябва да се включат също и дейността на прокуратурата и на органите на досъдебното производство, без които съдебната дейност би била практически невъзможна. А завършването на процеса предполага и трети вид дейност от онези държавни органи, които притежават правомощия и осъществяват изпълнение на влезлите в сила съдебни актове, с които е наложено конкретно по вид и размер наказание. Следователно правосъдието

включва в диалектическа връзка три вида дейности – на съда, на прокуратурата и на органите по изпълнение на наложеното наказание.

§3. Исторически преглед на престъпленията против правосъдието според българското наказателно право

В този параграф в хронологична последователност е направен преглед на съществувалите видове престъпления против правосъдието от Освобождението до днес. Въз основа на предложена от автора класификация са разгледани етапите в развитието на българското наказателно право:

Приема се, че първият етап в развитието на българското наказателно право започва от края на Руско-турската война от 1878 г. и продължава до приемане на първия български Наказателен закон (НЗ). Наред с постепенното изграждане на наказателното законодателство, е интересен фактът, че за противодействие срещу тогавашната престъпност, поради липса на собствен наказателен закон, българската държава е използвала като основен нормативен източник Отоманския закон за наказанията.

Вторият етап в развитието на българското наказателно право обхваща времето от приемане на първия български НЗ (1896 г.) до Деветосептемврийския преврат през 1944 г. За първия български НЗ може да се отбележи, че е действал най-дълго във времето в сравнение с другите източници, т. е. близо 55 години, до приемането на втория нов Наказателен закон през 1951 г. Характерно за българското наказателно право от началото на XX в. до преврата от 1944 г. е обстоятелството, че наред с действащия НЗ са били приемани и действали *ad hoc* и други видове специални и извънредни наказателни закони – за защита на държавата, за защита на нацията и др. Днес подобна практика е категорично неприемлива

и невъзможна, но в онези времена с т. нар. допълнително (антидемократично) наказателно законодателство се е целяло най-вече да се постигнат определени политически резултати, а също и да се осъществява бърза и радикална наказателноправна разправа с неудобни политически опоненти.

Третият етап в развитието на Българското наказателно право започва след преврата от 1944 г., като макар и с него постепенно да е бил наложен курс към нова и качествена (тоталитарна) промяна в обществените отношения, тяхната защита за около 7 години се е осъществява от „буржоазния“ НЗ. Все пак, през 1951 г. НЗ бива заменен от нов втори НЗ, който по-късно през 1956 г. бива систематизиран, допълнен и оформен като цялостен Наказателен кодекс (НК). А през 1968 г. в „разцвета“ на тоталитарната държава се приема и действащия НК, който поради неговите качества и достойнства, се прилага и до днес.

Последният етап в развитието на българското наказателно право започва от 1989 г. и продължава и до наши дни, като основен момент е приемането през 1991 г. на нова Конституция на Република България, както и редица нови закони от различен характер. Няма спор, че промените в общественно-икономическото развитие на България, по необходимост ще доведат и до приемане в обозримо бъдеще на нов НК.

§4. Обект и система на престъпленията против правосъдието

Самото заглавие показва, че в настоящия параграф са изследвани въпросите, свързани с изясняване обхвата на понятието обект на престъпленията против правосъдието (I). Предложен е задълбочен анализ на обществените отношения, попадащи в тази специфична област на

социалното управление. Направено е също така отграничение от други сходни групи престъпления.

Втория дял (II) от този параграф е посветен на систематизацията на престъпленията против правосъдието. В него са посочени и анализирани познати варианти за групиране на тези деяния въз основа на критериите за обекта и за субекта. В този дял на труда се разширява и конкретизира групирането на съществуващите престъпления. Предлага се те да бъдат подразделени с оглед техния субект на три групи. В първата група се включват общите престъпления против правосъдието, извършени от лица, чиято престъпна дейност не е обусловена от задължително участие в процеса. Втората група престъпления обхваща общи престъпления против правосъдието, извършени от лица, чиято престъпна дейност е обусловена от тяхно участие в процеса. В третата група според настоящата класификация попадат длъжностни престъпления против правосъдието. Видовете престъпления от всяка група са интерпретирани в следващите три глави на дисертационния труд.

ГЛАВА ВТОРА. Общи престъпления против правосъдието, извършени от лица, чиято престъпна дейност не е обусловена от задължително участие в процеса

Главата е разделена на отделни параграфи, в които са разгледани признаците на престъпленията по възприетия критерий за тази група. Параграфите са последователно разделени на дялове (от I до IV), в които са анализирани обективните и субективни признаци на съставите на съответните видове престъпления. На конкретни тематични места е посочена и съдебна практика, свързана с разглежданите въпроси.

Основно място при разглеждане признаците на съставите от тази група заема изясняването на някои въпроси, които са дискуссионни в

правната доктрина и в съдебната практика. Направена е съпоставка между норми от раздела на престъпленията против правосъдието с други сходни деяния и институти от НК. Във връзка с това е направен анализ на престъпленията от тази група, през призмата на ученията за усложнената престъпна дейност и на съучастие. Наред с това са съпоставени сходни и различни признаци на състави, използвани при очертаване на посегателства против правосъдието и на други видове криминализирани деяния (например с отделни престъпления против личността, с престъпления по служба, с подкуп и др.). Като продължение на извършения анализ и след задълбочено проучване са направени предложения за нормативно усъвършенстване.

В **Параграф първи** от изложението са разгледани признаците на основния състав на престъплението **набедяване по чл. 286 НК, ал. 1 НК**. При разглеждане на обективната страна са направени предложения *de lege ferenda* с цел изясняване съдържанието на понятието „надлежен орган на властта“ и въвеждане на метод за постигане по голяма яснота в регламентацията. Във връзка с това се предлага към чл. 286 НК *de lege ferenda* да бъде създадена **нова допълнителна алинея 2**, в която да се изброят изчерпателно кои органи следва да се считат за надлежни. Като алтернатива на посочената промяна се предлага *de lege ferenda*, вместо изброяване, в новата алинея да залегне принципът, въз основа на който надлежните органи на властта да бъдат по-лесно определяеми. Самият текст може да бъде формулиран по следния начин: „Надлежен орган на власт е този, който може самостоятелно да възбуди наказателно преследване срещу определено лице“.

Предложено е да бъде стеснен обхватът на деянията, които попадат в хипотезата на престъплението набедяване. За целта са изтъкнати аргументи за **изключване на престъпленията от частен характер**, чрез възприемане

de lege ferenda на следната формулировка: „...набеди някого в престъпление **от общ характер**, като знае, че е невинен...“.

На следващо място се предлага да бъде извършена промяна и в наказуемостта на престъплението по чл. 286 НК. Аргументът се основава на необходимостта от съобразяване с обществената опасност на набедителното деяние. За тази цел се посочва, че към санкцията на чл. 286, ал. 1 и 2 НК de lege ferenda може да бъде добавен изразът „**но не с по-тежко** наказание от предвиденото за набедения“.

В **Параграф 2** са анализирани съставите на престъплението по **чл. 287а НК**, във връзка с извършване на **незаконни действия с информация, придобита със специални технически средства, с цел заблуждаване орган на съдебната власт**. При изясняване на изпълнителното деяние предвид текста на т. 4 на чл. 287а НК е предложена промяна на систематическото място на престъпленията с предмет информация, придобита със специални разузнавателни средства, като се приобщи към престъпленията по служба. Аргументи за промяната са изложени след анализ на обективните и субективни признаци на подобни престъпления, уредени в други глави и раздели на НК. Такива са криминализираните деяния в чл. 145а, ал. 1 и чл. 284в НК. Посочва се също, че самата злоупотреба с информация, придобита чрез специални разузнавателни средства, извън нейното предназначение за опазване на националната сигурност или за целите на наказателното производство представлява нарушение на чл. 3 и 4 ЗСРС. Поради факта на специално оправомощаване на субекта на посегателствата във връзка със СРС, е основателно неговите деяния да се обединят систематически в раздела за престъпленията по служба.

Параграф 3 е посветен на престъплението **склоняване на длъжностно лице да наруши свое служебно задължение във връзка с правораздаването (чл. 289 НК)**. За да бъде изяснена същността на изпълнителното деяние е направено съпоставяне с дейността на подбудителя (чл. 20, ал. 3 НК). Посочва се, че чрез използвания несвършен вид на глагола в чл. 289 НК се поставя акцент върху самото действие на склоняващия, без склонявания да е започнал или извършил внушаваното му деяние.

Анализирана е и хипотезата, когато вследствие на извършеното склоняване, длъжностното лице е осъществило престъпление във връзка с правораздаването (например друго престъпление против правосъдието по чл. 287, 288, 295, 299 НК или пък общо длъжностно престъпление по чл. 282 НК). В тези случаи наказателна отговорност за дееца, извършил престъплението чл. 289 НК, няма да възникне, защото склоняването, ще бъде оценявано като принос на съучастник – подбудител в престъплението на длъжностното правосъдно лице. В този случай склоняващият ще носи наказателна отговорност само за престъплението, извършено при условията на съучастие, но не и за престъплението по чл. 289 НК. Следователно, през призмата на учението за съучастие и отговорността на съучастниците, съставът на чл. 289 НК е субсидиарен и ще намери приложение само доколкото склоняваният правосъден орган не е извършил друго престъпление във връзка със службата.

В този параграф е обърнато внимание и на въпроса за съотношението между престъплението по чл. 289 НК и активният подкуп по чл. 304, респ. чл. 304а НК. Посочено е, че като възможен способ за мотивиране на длъжностното лице не е изключено да се извърши и предлагане, обещаване или даване на дар или каквато и да е облага на правосъдния орган. Тогава деянието на субекта следва да бъде квалифицирано като активен подкуп, а

не като престъпление против правосъдието по чл. 289 НК. Това е така, защото двете престъпления се намират в отношение на специалност и между тях е изключена идеалната съвкупност.

Накрая е изследван и въпросът за квалификацията на извършеното, ако длъжностното лице е склонявано от дееца чрез използване на принуда (физическа или психическа). В този случай ще бъде налице идеална съвкупност между съответното престъпление против личността (принуда, телесна повреда, закана с престъпление и др.) на длъжностното лице и престъплението по чл. 289 НК.

В следващия **Параграф 4** са анализирани признаците на престъплението **лично укривателство (чл. 294 НК)**. Направено е тълкуване на съдържанието на някои от алинеите на чл. 294 НК и е предложен подход за тяхното различно подреждане. Направен е преглед на ал. 3 като обстоятелство, изключващо възможността да се търси наказателна отговорност на определени лица, които се намират в близки родствени връзки с извършителят на укриваното престъпление. Изложени са разсъждения по въпроса коя разпоредба следва да бъде приложена ако са едновременно налице признаци, предвидени както в ал. 3, така и в ал. 4 спрямо едно и също лице. Става дума за случай, когато укривателят е съдия, прокурор, следовател или полицейски орган, разследващ полицаи и в същото време е от кръга на близките родственици на укривания. В изложението е даден приоритет на близките родствени връзки, в които се намират лицата според чл. 294, ал. 3 НК. Аргументи в подкрепа на това виждане се извличат от обстоятелството, че тези отношения възникват за гражданите независимо от професията, която упражняват и въпреки правата и задълженията, които произтичат от нея. От друга страна историческият анализ на нормата на ал. 4, посочва, че тя е твърде нова спрямо останалите

алинеи на чл. 294 НК, които са познати от дълго време и в известна степен са класически. Съдържание като това на сегашната четвърта алинея изобщо не е съществувало в по-старите наказателни закони, за разлика от личното обстоятелство за отпадане на наказателната отговорност, когато деецът и укривания са от даден кръг родственици. Поради това и с цел избягване на спорове за конкуренцията между двете алинеи 3 и 4 на чл. 294 НК се предлага de lege ferenda **размяна на техните места и поредност**.

Във връзка с усъвършенстване на **квалифицираните състави** на личното укривателство се предлага de lege ferenda алинея 2 на чл. 294 НК да бъде изцяло отменена (заличена) от състава, като по този начин се даде възможност на съда да третира наличието на користна цел у субекта като отегчаващо обстоятелство. За алтернатива на тази отмяна на користната цел се предлага съответната алинея да бъде подходящо изменена. За целта de lege ferenda следва да бъде предвидено по-тежко по размер наказание спрямо това по основния състав, защото е направен недопустим пропуск и двете наказания са напълно еднакви по вид и размер. Така специалният състав на лично укривателство с користна цел ще се отличи от основния състав и наистина ще придобие функцията на квалифициран, който действително ще бъде и по-тежко наказуем. Следователно допълнителното обстоятелство „с цел имотна облага“, което повишава степента на обществена опасност, ще бъде реално отчетено от законодателя като такова.

Предлага се още de lege ferenda изразът „с цел за имотна облага“ в ал. 2 на чл. 294 НК, да бъде **заменен** със „с цел да набави за себе си или за друго имотна облага“ по подобие класическата формулировка на квалифициращия признак за „користна цел“.

Накрая във връзка с усъвършенстване на престъплението лично укривателство се предлага в неговата ал. 4 НК да бъде **премахнато** de lege ferenda съчетанието „разследващ полицаи“. Това съчетание е не само

ограничително, но и излишно, защото е безспорно, че разследващият полицаи е разновидност на използвания вече в състава „полицейски орган“.

ГЛАВА ТРЕТА. Общи престъпления против правосъдието, извършени от лица, чиято престъпна дейност е обусловена от тяхно участие в процеса

Съдържанието на тази глава е структурирано по подобие на предходната – престъпленията са анализирани в параграфи, където са разгледани признаците от обективна и субективна страна. На конкретните и подходящи места в изложението са направени различни предложения за тяхното усъвършенстване.

Параграф 1 започва с изясняване на признаците от основния състав на престъплението **лъжесвидетелстване (чл. 290, ал. 1 НК)**. Във връзка със субекта на престъплението е изследвана същността на свидетелските показания и процесуалните права и задължения на свидетеля. Разгледани са също и въпросите, свързани с органите, пред които може да бъде извършено престъплението лъжесвидетелстване, като е предложено тълкуване на понятието „друг надлежен орган“. Посочва се, че такъв ще бъде органът, който е оправомощен от процесуалните закони – НПК И ГПК, да разпитва свидетели при реда и условията визирани в тях.

Проследени са съществуващите дискуссионни въпроси в съдебната практика и правната литература. Такъв е въпросът във връзка със задължението на органа, който извършва разпита, да предупреди свидетеля за наказателната отговорност, ако откаже да даде показания, даде неистински показания или премълчи някои обстоятелства. Посочват се някои противоречиви становища в наказателноправната теория и практика по въпроса дали предупреждаването на свидетеля следва да се счита за

правопораждащ елемент от състава на престъплението по чл. 290, ал. 1 НК. Подкрепено е становището, че нарушението на това задължение няма и не би трябвало да се отрази на наказателната отговорност, тъй като подобно условие за предупреждаване на свидетеля относно неговата потенциална отговорност, ако умишлено излъже, не се предвижда в основния състав на престъплението.

По повод на субекта, специално място е отделено на въпроса дали наказателнонеотговорно лице може да бъде конституирано като свидетел. В изложението се отбелязва, че всяко наказателноотговорно лице притежава принципна възможност да бъде свидетел, но обратното няма да бъде изпълнено в хипотезата на чл. 15 от Закона за закрила на детето. Според посочената норма се позволява изслушване на лице, навършило 10-годишна възраст.

Друго подобно на лъжесвидетелстването престъпление е **даването на неверен превод или тълкуване (290, ал. 2 НК)**. Това деяние се разглежда в **Параграф 2**. Основно място в изложението се отделя на въпросите, свързани с изясняване процесуалните права и задължения на преводача и на тълковника и обстоятелствата, които налагат тяхното задължително участие в производството пред съответния правосъден орган.

Параграф 3 е посветен на престъплението **лъжливо документиране в писмена декларация (чл. 290а НК)**. В параграфа са анализирани обективните и субективни признаци на престъплението. Извършен е и съпоставителен анализ между разглежданото престъпление и това, уредено в чл. 313 НК. Установени са множество сходства между двете престъпления, като признаците на документното престъпление по чл. 313 НК обхващат

изцяло разглежданото престъпление против правосъдието. Поради това по подобие на възприетата логика в законодателната техника, се предлага *de lege ferenda* даването пред съд на лъжлива писмена декларация да бъде предвидено като квалифициран състав на документното престъпление в чл. 313 НК. Последното е израз на общо лъжливо документиране, а когато то е било извършено пред съд, следва да се наказва по-тежко. Ако това се възприеме, то ще бъде необходимо предвидено наказание да се увеличи, защото засега двете престъпления по чл. 290а и по чл. 313 НК се наказват с еднакви размери на наказанието лишаване от свобода.

В **Параграф 4** е направен анализ на престъплението **даване на невярно заключение от вещо лице (чл. 291 НК)**. Основно място в изложението заемат изясняване на въпросите, свързани с процесуалните права и задължения на вещото лице. Обърнато е внимание и на обстоятелствата, които налагат участие на вещи лица (експерти) в определено производство. При анализа на субективната страна е интерпретиран въпросът дали наистина деянието може да бъде извършено и при форма на вината непредпазливост, както се предвижда в ал. 2 на чл. 291 НК. Изразено е критично становище към разпоредбата доколкото е целесъобразно да възниква наказателна отговорност за вещо лице, което даде невярно заключение по непредпазливост, при положение, че за подобното нему престъпление лъжесвидетелствуване, непредпазливостта е изключена.

В отделен **Параграф 5** са разгледани спецификите на **нормата на чл. 292 НК**. В дял първи (I) са разгледани обстоятелствата, свързани с **личното обстоятелство за отпадане на наказуемостта** според ал. 1, т. 1, когато лицето, ако каже истината, би обвинило себе си в престъпление. Тази

разпоредба има принципно значение и в материалното и в процесуалното наказателно законодателство. Основният аргумент за отпадане на наказуемостта се заключава в стремежа на дееца към самозащита. Подобен стремеж се явява водещ мотив над правното задължение да се свидетелства добросъвестно, като се казва истината.

Дял втори от този параграф е посветен на **поощрителната норма на чл. 292, ал. 1, т. 2 НК**. Анализирани са предпоставките за приложение на нормата, които са три, като две от тях са положителни и една е отрицателна. Първата положителна предпоставка изисква да бъде извършено престъпление правосъдието по чл. 290, 290а или 291 НК. На следващо място деецът трябва да осъществи едно ново позитивно посткриминално поведение и конкретно да се отрече пред надлежния орган от своето лъжливо свидетелстване, превод, тълкуване или заключение до влизане на присъдата или решението в сила. т. е. изисква се лицето да направи волеизявление, противоположно на предходното – лъжливото, което трябва се възприеме надлежния орган на властта. Третата отрицателна предпоставка се свежда до изискването спрямо лицето все още да не е било възбудено наказателно преследване за извършеното от него престъпление по чл. 290 – 291а НК.

В **Параграф 6** предмет на изложение е престъплението **подбуждане другиго към престъпление по чл. 290, 290а и 291 НК (чл. 293 НК)**. Предвид на изпълнителното деяние на престъплението, в дисертацията е направено съпоставяне с подбуждителството като вид съучастие. Подчертава се, че в чл. 293, ал. 1 НК е използван несвършеният вид на глагола „подбуждам“, докато в чл. 20, ал. 3 НК е използван друг подобен глагол и то от свършен вид – „склонил“. По този начин при разглежданото престъпление против правосъдието се поставя акцента върху самото

действие в процеса на неговото извършване, без да се е стигнало довършване на деянието. Подчертава се самата дейност в процеса на изпълнението ѝ. Поради това се изтъква, че чл. 293 НК може да бъде определен като субсидиарен, тъй като е приложим само доколкото не се е стигнало до извършване на някое от посочените други престъпления против правосъдието.

В **Параграф 7** е направен анализ на престъплението по **чл. 293а НК – неизпълнение на присъдено парично задължение в едногодишен срок, въпреки наличието на средства**. Разгледани са обективните и субективните признаци на състава. От обективна страна са изяснени гражданските материални и процесуалноправни аспекти на задължението към кредитора. В изложението се съдържа и съпоставяне на аргументите в подкрепа на запазване или отмяна на разпоредбата, като е изразено становището на автора в подкрепа за бъдеща отмяна на нормата, т. е. за декриминализация на деянието, защото гражданското законодателство е предвидило достатъчно възможности за реално изпълнение към кредитора.

Следващият **Параграф 8** е посветен на престъпните деяния по **чл. 296 НК, свързани с попречване или осуетяване изпълнението на съдебно решение или неизпълнение на други актове**. Последователно в три дяла са разгледани трите конкретни престъпления, насочени към попречване или осуетяване изпълнението на съдебно решение или неизпълнение на заповед за защита от домашно насилие (ал. 1), целено попречване или осуетяване изпълнение на съдебно решение, чрез увреждане на вещта, за която се отнася решението (ал. 2), както и нарушаване на забрана за посещаване на спортни мероприятия, след наказване по административен ред за същото деяние (ал. 3). Общото между трите престъпления се състои във факта, че

техните деяния възпрепятстват изпълнението на постановени актове на правосъдни органи. Но има и сериозни възражения срещу тяхното обособяване в един член, както и по въпроса за систематическото им място в раздела на престъпленията против правосъдието.

Изложението започва с отделна част, в която е направен анализ на престъплението **осуetyаване изпълнението на съдебно решение или заповед за защита от домашно насилие (чл. 296, ал. 1 НК)**. Разгледани са обстоятелствата от обективна и субективна страна, като се обръща внимание на подлежащите на изпълнение съдебни актове в посочената алинея.

В следващата част са разгледани особеностите на престъплението **унищожаване, повреждане, укриване или отчуждаване на присъдена вещ (чл. 296, ал. 2 НК)**. В изложението са коментирани използваните признаци на състава. Във връзка с въведеното ограничение „ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление“ се отчита, че съставът на престъплението е очертан като субсидиарен по отношение на други по-тежки видове престъпни посегателства, със същия предмет и същия престъпен резултат. Такива са например някои от съставите на престъпления против собствеността съответно, като унищожаване или повреждане на чужда вещ по чл. 216 НК, присвояванията по чл. 201-206 НК и др.

Последната част е посветена на особеностите на престъплението **нарушаване на забрана за посещение на спортни мероприятия (чл. 296, ал. 3 НК)**, което е от категорията та бланкетните. С цел изясняване признаците на състава е направен анализ на относими разпоредби от специалния ЗООРПСМ, към който НК препраща. Във връзка с изпълнителното деяние се подчертава, че в чл. 296, ал. 3 НК намира приложение само в случаи на рецидивиращи общественоопасни прояви на

определено лице – спортен хулиган. Защото еднократното нарушение на наложената забрана ще се наказва като административно нарушение.

След извършения анализ на признаците на трите престъпления в чл. 296, се правят някои предложения за подобряване тяхната нормативна уредба. На първо място се предлага **в чл. 296 да остане единствено от разпоредбата на ал. 1**, а именно: „Който попречи или осуети по какъвто и да е начин изпълнението на съдебно решение или не изпълни заповед за защита от домашното насилие или Европейска заповед за защита, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба до пет хиляди лева“.

По своята същност престъплението, формулирано в **чл. 296, ал. 2 НК**, е двубектно. Освен правосъдието, то накърнява до голяма степен и обществените отношения свързани с нормалното упражняване правото на собственост. Поради тази причина се счита за основателно и целесъобразно мястото на нормата да бъде променено. Като по-подходящо се посочва *de lege ferenda* този състав да се разположи между предвидените **към престъплението унищожаване и повреждане на чужда движима вещ** – чл. 216 НК.

На следващо място се утвърждава, че престъплението по **чл. 296, ал. 3 НК** има непосредствен обект на посегателство преди всичко обществените отношения, свързани с опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия. Следователно *de lege ferenda* следва да се приеме, че по-подходящо би било неговото систематично място да се промени, като се разположи в специалната Глава осма "а", която визира престъпленията против спорта. Предлага се също и да се преосмисли и да се отчете, че това престъпление съдържа множество конкретни белези, които напълно се обхващат от елементите на престъплението хулиганство по чл. 325 НК. Следователно може да се помисли, че подходящо би било мястото на престъплението за нарушаване на забрана за посещаване на спортни

мероприятия също да се промени, като със съответно обозначение се премести в глава десета, където са престъпления против реда и общественото спокойствие. Там то може да се очертае отделно и самостоятелно, а може да се изрази като особен състав на престъплението хулиганство.

Предпоследният **Параграф 9** се отнася до анализа на едно от класическите престъпления против правосъдието. Става дума за т. нар. **бягство на затворник (чл. 297 НК)**. Наред с обсъждането на другите обективни и субективни признаци, важно място в изложението заема изясняването на въпроса за качеството „затворник“, като лице, което е задържано под стража по установения от закона ред.

Последният **Параграф 10** е посветен на престъпния **сговор за бягство на затворници (чл. 298 НК)**. Очертания престъпен състав притежава множество от общите признаци предходно разгледаното индивидуално бягство на затворник, затова и в се препраща към него. Направен е анализ на изразените в теорията становища за съотношението между съставите на чл. 297 и чл. 298 НК, ако затворниците са пристъпили към изпълнение на предварителния сговор за бягство. Споделено е становището, че правната квалификация на извършеното деяние в тази хипотеза (осъществено групово бягство на затворници) би следвало да бъде квалифицирано по чл. 298, ал. 2 НК и по чл. 297, ал 1 или 2 НК при условията на реална съвкупност.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА. Длъжностни престъпления против правосъдието

Престъпните деяния от тази група са разгледани в четири последователни параграфа. Тяхната структура наподобява възприетата в предходните две глави от изложението, при което съответните обективните и субективни признаци на всяко от четирите престъпления са разгледани съответно в отделни параграфи. Съдържанието на параграфите обхваща и относимата към тематиката съдебна практика.

Основно място при изясняване проблемите на длъжностните престъпления против правосъдието заемат дискуссионните въпроси в правната доктрина и в съдебната практика. Направено и съпоставяне на нормите от групата на длъжностните престъпления против правосъдието с други сходни на тях деяния и институти от НК. Като продължение на анализа и след задълбочено проучване са направени някои предложения за подобряване и усъвършенстване съставите на престъпленията.

В Параграф 1 са изследвани елементите на длъжностното престъпление употреба на противозаконни принудителни средства за изтръгване на признание, показание, заключение или информация от обвиняем, свидетел или вещо лице (чл. 287 НК). Във връзка с изпълнителното деяние се акцентира върху същността на възможните противозаконни принудителни действия, както и върху качествата на лицата, които могат да бъдат пострадали от тях. След изясняване на предвидените признаци от обективно и субективно естество, се достига до извода за допуснати пропуски в регламентацията на деянието по чл. 287 НК. Тези пропуски се оказват налице по повод на сключени и влезли в сила международни договори, по които РБ е страна. Направени са конкретни предложения *de lege ferenda*, чрез които **обхватът на чл. 287 НК да бъде**

разширен в съответствие с влязлата в сила у нас „Конвенция против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание“ на Общото събрание на ООН. Към състава следва да се добави, че възможен пострадал може да бъде както обвиняемият, свидетелят или вещото лице, така и **всяко трето лице, от което чрез принуда могат да се получат сведения или признания**. Тогава престъплението може да се назовава с понятието „**изтезание**“, каквото е използвано в конвенцията, в съответствие с нейните изисквания за това.

Освен за привеждане в съответствие с цитираната конвенция, чрез указаното по-горе допълнение, в дисертацията се прави и още едно предложение. То се изразява в добавяне и друго обстоятелство, въз основа на което бива извършено престъплението изтезание. Конкретно в съставът на чл. 287 НК след формулировката „за да изтръгне признание, показание, заключение или информация от него“ да бъде прибавен и текстът „или по причина, основаваща се на каквато и да е дискриминация“.

В **Параграф 2** се разглежда единственият състав на престъплението **осуetyаване на наказателно преследване, извършено от орган на власт (чл. 288 НК)**. Анализирани са обективните и субективни му признаци, като се акцентира върху формите на изпълнителното деяние. За него се изтъква, че може да бъде извършено не само чрез бездействие „пропусне да изпълни своевременно длъжностите, които му налага службата относно наказателно преследване“. С указанието „или по друг начин осуети такова преследване“, се оказва възможно изпълнителното деяние да се извърши и във формата на бездействие. При изясняване обстоятелствата относно субекта на престъплението са съпоставени неговите особености и тези на престъпленията лично укривателство (чл. 294 НК) и на общото длъжностно престъпление по чл. 282 НК.

Параграф 3 е посветен на престъплението по **чл. 295 НК – забавяне от орган на властта да приведе в изпълнение влязла в сила присъда**. Обективна предпоставка за осъществяване на състава е изискването да е налице влязъл в сила съдебен акт – присъда, която подлежи на последващо изпълнение. В изложението се конкретизира, че изпълнителното деяние на престъплението по чл. 295 НК може да бъде осъществено само под формата на бездействие. Анализирани са също така и качествата, които по необходимост следва да притежава субектът. Той трябва да бъде такъв орган на власт, който да е бил оправомощен и задължен да приведе в изпълнение конкретната присъда и постановеното в нея наказанието на конкретното осъдено лице.

В Последния **Параграф 4** се изясняват обективните и субективни признаци на престъплението в **чл. 299 НК – самоволно освобождаване или пускане от длъжностно лице на затворник да избяга**. Посочва се, че такова деяние представлява класическо престъпление против правосъдието и че е криминализирано още в първия български НЗ. Разгледани и съпоставени са двете форми на изпълнително деяние. Първата се изразява в самоволно освобождаване на затворник, а втората – в пускане на затворник да избяга. Във връзка с изясняване субекта на престъплението е уточнено, че това може да бъде само онова длъжностно лице, което има правомощия във връзка с изпълнение на наказанието лишаване от свобода, на мярката за неотклонение задържане под стража, както и при други случаи на законосъобразно задържане на физически лица.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключителната част на дисертационния труд се прави обобщение за важността на наказателноправната защитата на правосъдната дейност. Посочва се, че тази дейност има основополагащо значение за нормалното функциониране на държавата и за защита правата и законните интереси на гражданите. В труда бе направен пълен и цялостен анализ на престъпленията против правосъдието. Направено проучване доведе до констатиране необходимостта от промени *de lege ferenda*, които да подобрят нормативната уредба на тази група престъпления, при съобразяване със съвременните тенденции на развитие на обществото и за решаване на възникващите проблеми в съдебната практика.

III. НАУЧЕН ПРИНОС

Като конкретни научни приноси в настоящия дисертационен труд могат да бъдат посочени следните положения:

I) Относно престъплението набедяване (чл. 286 НК):

1. Изтъкнати са аргументи за изключване на престъпленията от частен характер от обхвата на престъплението набедяване чрез възприемане на следната формулировка: „...набеди някого в престъпление **от общ характер**, като знае, че е невинен...“.
2. За изясняване смисъла на понятието „надлежен орган на властта“ се предлага към чл. 286 НК да бъде прибавена нова допълнителна алинея 2, в която да се изброят изчерпателно кои органи следва да се считат за надлежни по смисъла на чл. 286, ал. 1 НК, **или**

3. Да бъде създадена допълнителна алинея втора в чл. 286 НК, в която да залегне принципът надлежните органи на властта да бъдат по-лесно определяеми. Самият текст може да бъде формулиран по следния начин: „Надлежен орган на власт е този, който може самостоятелно да възбуди наказателно преследване срещу определено лице“.
4. Към санкцията на чл. 286, ал. 1 и 2 НК следва да бъде добавен изразът „но не с по-тежко наказание от предвиденото за набедения“ с цел по-точно съобразяване обществената опасност на набедителното деяние.

II) Относно престъплението незаконни действия с информация, придобита със специални разузнавателни средства с цел заблуждаване орган на съдебната власт (чл. 287а, т. 4 НК):

1. С цел оптимизиране наказателноправната уредба на посегателствата свързани с употребата на СРС се предлага съставите на чл. 145а и чл. 287а, т. 4 НК да придобият ново систематично място наред с чл. 284в НК в раздела за престъпленията по служба.

III) Относно престъплението лично укривателство (чл. 294 НК):

1. Във връзка с усъвършенстване на квалифицираните състави на личното укривателство се предлага алинея 2 на чл. 294 НК да бъде изцяло отменена, като по този начин се даде възможност на съда да третира наличието на користна цел у субекта на престъплението като отегчаващо обстоятелство, **или**
2. Алтернатива за подобряване формулировката на квалифицирания състав на личното укривателство, когато е извършено с користна цел, може да бъде предложението

ал. 2 на чл. 294 НК подходящо да се измени. За целта следва да бъде предвидено по-тежко по размер наказание спрямо това предвидено в основния състав, защото засега двете наказания са еднакви. Така специалният състав на лично укривателство ще се отличи от основния и наистина ще придобие функцията на квалифициран състав, който действително да бъде и по-тежко наказуем. Следователно допълнителното обстоятелство „с цел имотна облага“, което повишава степента на обществена опасност ще бъде реално отчетено от законодателя като такова.

3. Предлага се още изразът „с цел за имотна облага“ в ал. 2 на чл. 294 НК, да бъде заменен със „с цел да набави за себе си или за друго имотна облага“ по подобие класическата формулировка на квалифициращия признак относно користната цел.
4. Предлага се също в чл. 294, ал. 4 НК да бъде премахнато съчетанието „разследващ полицаи“, тъй като е ограничително и не отразява обстоятелството, че „разследващ полицаи“ е вид „полицейски орган“.
5. С цел избягване на спорове във връзка с конкуренцията между ал. 3 и 4 на чл. 294 НК се предлага двете алинеи да разменят своите места т. е. сегашната ал. 3 да стане ал. 4 и обратно.

IV) Относно престъплението лъжливо документиране в писмена декларация (чл. 290а НК):

1. Прави се предложение за предвиждане на нов квалифициран състав на лъжливо документиране в чл. 313 НК, който да има за предмет и писмената декларация,

която е била подадена пред съд. Това означава чл. 290а НК да бъде отменен.

V) Относно престъплението неизпълнение на присъдено парично задължение в едногодишен срок, въпреки наличието на средства (чл. 293а НК):

1. По повод на това относително ново престъпление, включено в НК са обсъдени и съпоставени аргументите за неговата декриминализация и тези за неговото запазване. В дисертацията се подкрепя становището в подкрепа виждането за отмяна на разпоредбата.

VI) Относно престъплението попречване или осуетяване изпълнението на съдебно решение или неизпълнение на други актове (чл. 296 НК):

1. Предлага се съставът на престъплението в чл. 296 НК да се състои единствено от разпоредбата на ал. 1, а именно: Който попречи или осуети по какъвто и да е начин изпълнението на съдебно решение или не изпълни заповед за защита от домашното насилие или Европейска заповед за защита, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба до пет хиляди лева.
2. Престъплението формулирано в чл. 296, ал. 2 НК е двуобектно. Освен правосъдието, то накърнява в по-голяма степен и обществените отношения свързани с нормалното упражняване правото на собственост. Поради тази причина се счита за основателно и целесъобразно мястото на нормата да бъде променено. По подходящо би било този състав да се разположи между съставите на престъплението унищожаване и повреждане – чл. 216 НК.

3. Престъплението по чл. 296, ал. 3 НК има непосредствен обект на посегателство преди всичко обществените отношения, свързани с опазване на обществения ред при провеждането на спортни мероприятия. Следователно следва да се приеме за по-подходящо, неговото систематично място да бъде в специалната Глава осма "а" за престъпления против спорта, **или** да се преосмисли, че
4. Престъплението по чл. 296, ал. 3 НК притежава множество сходни белези с престъплението хулиганство - чл. 325 НК. Следователно може да се помисли, че подходящо би било неговото място също да се промени, като подходящото място е Глава десета, Престъпления против реда и общественото спокойствие. Там престъплението може да се изрази като самостоятелно съществуващо или като състав на хулиганството.

VII) Относно престъплението употреба на противозаконни принудителни средства с цел изтръгването на признание, показание, заключение или информация от обвиняем, свидетел или вещо лице (чл. 287 НК):

1. Предлага се обхватът на чл. 287 НК да бъде разширен в съответствие с „Конвенция против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание“ на Общото събрание на ООН. Към състава следва да се добави, че възможен пострадал може да бъде както обвиняемият, свидетелят или вещото лице, така и всяко трето лице, от което могат да бъдат получени сведения или признания. Тогава престъплението може да се назовава с термина „изтезание“, каквото е и изискването на Конвенцията.

2. На второ място в обхвата на чл. 287 НК следва да бъде прибавено и едно от обстоятелствата, въз основа на които бива извършено изтезанието. В състава следва да бъде посочена като възможна причина и дискриминационния мотив за извършване на противозаконните принудителни действия. За целта конкретно след формулировката „за да изтръгне признание, показание, заключение или информация от него“ да бъде добавен и текстът „или по каквато и да е причина, основаваща се на каквато и да е дискриминация“.

IV. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ И ДОКЛАДИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ:

1. Научно съобщение на тема: „Младежка визия за развитие на България“ в Съвета по правни въпроси, част от инициативата на Президента на Република България, 2015 г., Национален военен университет „Васил Левски“ – гр. Велико Търново на 12.12.2015 г.: <https://www.president.bg/docs/1453471702.pdf>;

2. Научна статия на тема: „Историческо развитие на престъпленията против правосъдието“, публикувана в сборник, издаден от Национален Военен университет „Васил Левски“, гр. Велико Търново, 2016 г., том 6;

3. Научна статия на тема: „Конституцията и наказателноправната защита на правосъдието“, публикувана в сборник, издаден в резултат на проведена Национална конференция, организирана от Народното събрание на Република България, СУ „Св. Климент Охридски“ и Нов български университет: "25 години Конституция на Република България в перспективата на върховенството на правото, демокрацията и защитата на основните права?" (11-12.07.2016 г.).

УЧАСТИЕ В НАУЧНИ ФОРУМИ С НАУЧНИ ДОКЛАДИ:

1. Участие в Първи годишен докторантски семинар на НБУ (19-21 февруари 2016, гр. Благоевград) с научен доклад на тема: „Основни положения в Наказателното право. Общ преглед на Престъпленията против правосъдието (чл. 286 – 300 НК)“;

2. Участие в Национална конференция, организирана от Народното събрание на Република България, СУ „Св. Климент Охридски“ и Нов български университет: "25 години Конституция на Република България в перспективата на върховенството на правото, демокрацията и защитата на основните права?" (11-12.07.2016 г.) с научен доклад на тема: "Конституцията и наказателноправната защита на правосъдието“;

3. Участие с доклад в Годишна университетска научна конференция 2016 г. на Национален Военен университет „Васил Левски“, гр. Велико Търново с научен доклад на тема: „Историческо развитие на престъпленията против правосъдието“;

4. Участие във Втора годишна докторантска конференция на НБУ – 2017 г. „Да мислим заедно, без да се боим от разнообразието“ (24-26 февруари 2017 г., център „Бачиново“, Благоевград), организирана от Докторантско училище на НБУ с научен доклад на тема: „Правна характеристика на престъплението лъжесвидетелстване (чл. 290 НК)“;

5. Участие в Трета годишна докторантска конференция на НБУ – 2018 г. (09-11 февруари 2018 г., център „Бачиново“, Благоевград), организирана от Докторантско училище на НБУ с научен доклад на тема: „Правна характеристика на престъплението набедяване – чл. 286 НК“.